

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Term End Examination January -2026

Course : MASKT
Subject Code : MASKT-04
Subject Name : વ્યાકરણશાસ્ત્ર: વૈયાકરણ સિદ્ધાંતકૌમુદી:
સંજ્ઞા, પંચસંધિ અને સમાસપ્રકરણ

Date : 19/02/2026
Time : 11:30am to 01:45pm
Duration : 02.15 Hours
Max. Marks : 70

- પ્રશ્ન-1 (અ) નીચે આપેલ શ્લોકોનું ભાષાંતર કરો. (કોઈ પણ બે) 10
1. પદ્યપિ બહુ નાધીષે તથાપિ પઠ પુત્ર વ્યાકરણમ્।
સ્વજનઃ શ્વજનો માભૂત્, સકલં શકલં સકૃચ્છકૃત્॥
 2. છન્દઃ પાદૌ તુ વેદસ્ય, હસ્તૌ કલ્પોઽથ પઠ્યતે ।
જ્યોતિષામયનં ચક્ષુર્નિરુક્તં શ્રોત્રમુચ્યતે ॥
 3. શિક્ષાગ્રાણં તુ વેદસ્ય, મુખં વ્યાકરણં સ્મૃતમ્ ઇન્દ્રશ્ચન્દ્રઃ કાશકૃત્ત્વાપિશલી શાકટાયન :।
પાણિન્યમરજૈનેન્દ્રાઃ જયન્ત્વષ્ટાદિશાબ્દિકાઃ ॥
 4. અષ્ટાદશ પુરાણાનિ નવ વ્યાકરણાનિ ચ ।
નિર્મચ્ય ચતુરો વેદાન્ મુનિના ભારતં કૃતમ્ ॥"
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો. 04
1. પાણિનિ સૂત્રકારં ચ મુનિત્રયં નમોસ્તુતે ॥
 2. યેનાક્ષરસમામ્નાયમધિ મ્ય મહેશ્વરાત્ ।
 3. છન્દોજ્ઞાનનિધિ જઘાન મકરો વેલાતટમ્પિલમ્।
 4. સ્વલ્પાક્ષરમસંદિગ્ધં સારવત્ વિશ્વતોમુખમ્ ।
- પ્રશ્ન-2 વ્યાકરણ વેદાંગ વિશે સમજાવો 14
- અથવા
- સંસ્કૃત વ્યાકરણશાસ્ત્રની પરંપરા અને સંપ્રદાયો વિશે સમજાવો
- પ્રશ્ન-3 વાર્તિકકાર કાત્યાયન 14
- અથવા
- ભર્તૃહરિનો પરિચય આપો.
- પ્રશ્ન-4 ટ્રેકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) 14
1. વ્યાકરણશાસ્ત્રના પ્રથમ વક્તા બ્રહ્મા
 2. દ્વિતીય પ્રવક્તા - બૃહસ્પતિ
 3. રક્ષા
 4. ભાષ્યકાર પતંજલિ
- પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. (દરેકના બે ગુણ) 14
1. વૈયાકરણને વેદ પુરુષનું કયું અંગ મનાય છે?
- (A) નાક (B) આંખ (C) મુખ (D) કાન

2. વૈયાકારણ સિદ્ધાંત કૌમુદીના રચયિતા
(A) પાણિની (B) કાત્યાયન (C) ભદ્રેજીદિક્ષિત (D) પતંજલિ
3. વ્યાકરણશાસ્ત્રના પ્રથમ વક્તા કોને માનવામાં આવે છે?
(A) ઈન્દ્ર (B) વરુણ (C) બૃહસ્પતિ (D) બ્રહ્મા
4. ભાષ્યકાર તરીકે કોણ ઓળખાય છે?
(A) બૃહસ્પતિ (B) પતંજલિ (C) પાણિની (D) કાત્યાયન
5. અષ્ટાધ્યાયીમાં કેટલા સૂત્રો છે?
(A) 3469 (B) 3696 (C) 39996 (D) 3530
6. મહાભાષ્યની પ્રદીપ ટીકા કોણે લખેલ છે?
(A) ઉવદ્ (B) બાણભટ્ટ (C) પતંજલિ (D) કૈયટ
7. નીચેનામાંથી ભર્તૃહરિના ગ્રંથનું નામ જણાવો.
(A) મહાભાષ્ય (B) શબ્દપદીય (C) વાક્યપદીય (D) અર્થપદીય
